DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)
av den 16 december 1993*

I mål C-334/92

har Tribunal Superior de Justicia de Cataluña (Spanien) till domstolen gett in en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 177 i EEG-fördraget i det mål som pågår vid den nationella domstolen mellan

Teodoro Wagner Miret

och

Fondo de garantía salarial.

Begäran avser tolkningen av rådets direktiv 80/987/EEG av den 20 oktober 1980 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagarna vid arbetsgivarens insolvens (EGT nr L 283, s. 23, fransk version; svensk specialutgåva del 05, volym 02), i dess lydelse efter ändring genom rådets direktiv 87/164/EEG av den 2 mars 1987 (EGT nr L 66, s. 11, fransk version; svensk specialutgåva del 05, volym 04).

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J. C. Moitinho de Almeida och domarna D. A. O. Edward, R. Joliet, G. C. Rodríguez Iglesias och F. Grévisse,

generaladvokat: C. O. Lenz,
justitiesekreterare: avdelningsdirektören H. A. Rühl,

som beaktat de skriftliga yttrandena från

— T. Wagner Miret genom advokaten F. Varela Castro, Barcelona,

* Rättegångsspråk: spanska.

— Europeiska gemenskapernas kommission genom K. Banks och B. Rodríguez Galindo, båda vid rättstjänsten och båda i egenskap av ombud,

som beaktat förhandlingsrapporten,

som hört kommissionens muntliga yttrande vid sammanträde den 15 juli 1993 och

som hört generaladvokatens förslag till avgörande vid sammanträde den 15 juli 1993,

meddelar följande

dom

1 Genom ett beslut av den 31 juli 1992, som kom in till domstolen den 4 augusti 1992, har Tribunal Superior de Justicia de Cataluña (Spanien) i enlighet med artikel 177 i EEG-fördraget ställt några frågor om tolkningen av rådets direktiv 80/987/EEG av den 20 oktober 1980 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagarna vid arbetsgivarens insolvens (EGT nr L 283, s. 23, nedan kallat direktivet om arbetsgivarens insolvens), i dess lydelse efter ändring genom rådets direktiv 87/164/EEG av den 2 mars 1987 (EGT nr L 66, s. 11).

2 Frågorna har ställts med anledning av en tvist i vilken Wagner Miret, ledamot av direktionen i ett företag som blivit insolvent, yrkar att han från Fondo de garantia salarial skall erhålla utestående lön.

3 I direktivet om arbetsgivarens insolvens åläggs medlemsstaterna att vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att garantiinstitutioner garanterar arbetstagare vars arbetsgivare blivit insolvent betalning av utestående lönefordringar.

4 I enlighet med spansk rätt har en garantifond inrättats genom artikel 33 i Ley 8/80, Estatuto de los Trabajadores, av den 10 mars 1980 (nedan kallad lagen om arbetstagare), dvs. före antagandet av direktivet om arbetsgivarens insolvens.

5 Vid sin anslutning till Europeiska gemenskaperna fann Spanien det inte nödvändigt att vidta några ändringar i nationell rätt för att anpassa denna rätt till ifrågavarande direktiv.

6 Det framgår av handlingarna i målet att de spanska domstolarna gjort den bedömningen att skyddet enligt artikel 33 i lagen om arbetstagare inte är tillämpligt på arbetstagare som har företagsledande ställning. I artikel 15 i kunglig förordning nr 1382/85 av den 1 augusti 1985 om garantier för arbetstagare som har företagsledande ställning finns nämligen ingen hänvisning till den bestämmelsen. Däremot skiljer sig de spanska domstolarnas avgöranden då det gäller frågan om huruvida arbetstagare som har företagsledande ställning kan kräva att få del av nämnda skydd med stöd av direktivet om arbetsgivarens insolvens.

7 Wagner Miret, direktör vid företaget CEP Catalana SA, blev uppsagd inom ramen för ett förfarande för "reducering av antalet anställda" som den 24 november 1989 godkändes av chefen för Servei Territorial de Treball del Departement de Treball under autonoma regionen Katalonien. Eftersom företaget hade förklarats insolvent väckte Wagner Miret talan vid Juzgado de lo Social n° 27 i Barcelona för att få ersättning för utestående lönefordringar från oktober och november 1989 och erhålla ett belopp som stod i proportion till hans anspråk till följd av uppsägningen. Det totala beloppet uppgick till 434 880 pesetas. Hans talan ogillades i en dom av den 18 december 1991 med motiveringen att Wagner Miret hade tillhört företagets ledning.

8 Sökanden överklagade därefter till Tribunal Superior de Justicia de Cataluña, som har förelagt domstolen följande frågor:

"a) Är direktiv 80/987/EEG av den 20 oktober 1980 tillämpligt på alla arbetstagare, med undantag av dem som är uteslutna enligt bilagan till direktivet (87/164/EEG av den 2 mars 1987)?

b) Innebär den omständigheten att Spanien i bilagan till direktiv 87/164/EEG av den 2 mars 1987 – som utgör ett supplement till den ursprungliga bilagan med anledning av Spaniens inträde i gemenskapen – inte medtagit det uttryckliga undantaget för arbetstagare som har företagsledande ställning, att dessa kan uteslutas från de i direktiv 80/987/EEG föreskrivna garantiernas allmänna tillämpning?

c) För det fall garantierna enligt direktiv 80/987/EEG är tillämpliga på arbetstagare som har företagsledande ställning i Spanien, skall då det faktiska uppfyllandet av dessa garantier ske genom det offentligrättsliga organ som inrättats med avseende på övriga arbetstagare (Fondo de Garantia Salarial) eller i form av en ersättning direkt från staten?"

De två första frågorna

9 Genom de två första frågorna begär den nationella domstolen i huvudsak besked om huruvida arbetstagare som har företagsledande ställning kan uteslutas från tillämpningsområdet för direktivet om arbetsgivarens insolvens även om ifrågavarande personalkategori inte omnämns i avsnitt I i bilagan till direktivet i fråga.

10 I enlighet med artikel 1.1 i direktivet om arbetsgivarens insolvens skall detsamma tillämpas på arbetstagares fordringar på grund av anställningsavtal eller anställningsförhållanden gentemot arbetsgivare som är att anse som insolventa. I enlighet med artikel 1.2 får medlemsstaterna emellertid "undantagsvis utesluta fordringar från vissa kategorier av arbetstagare från tillämpningsområdet för detta direktiv på grund av den speciella arten av arbetstagarnas anställningsavtal eller anställningsförhållanden, eller på grund av att det finns andra former av garanti som ger arbetstagarna ett skydd motsvarande det som skall finnas enligt detta direktiv". En förteckning över de kategorier av arbetstagare som är uteslutna finns i avsnitt I i bilagan till direktivet.

11 I enlighet med artikel 2.2 ankommer det i övrigt på nationell rätt att definiera vad som menas med begreppet arbetstagare.

12 Härav följer att direktivet om arbetsgivarens insolvens är ämnat att tillämpas på alla kategorier av arbetstagare som i en medlemsstats nationella rätt definieras som sådana, med undantag för dem som finns angivna i bilagan till direktivet.

13 Genom att använda sig av den möjlighet som anges i artikel 1.2 i direktivet har Spanien begärt att få utesluta arbetstagare i hushållet som är anställda av en fysisk person. Detta uteslutande återfinns i avsnitt I i bilagan till direktivet om arbetsgivarens insolvens, i dess lydelse efter ändring, på grund av Spaniens anslutning, genom direktiv 87/164 av den 2 mars 1987. Spanien har däremot inte begärt att kategorin arbetstagare som har företagsledande ställning skall omnämnas i avsnitt I i bilagan.

14 Svaret på de två första frågorna blir således att arbetstagare som har företagsledande ställning inte kan uteslutas från tillämpningsområdet för rådets direktiv 80/987/EEG av den 20 oktober 1980 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagarna vid arbetsgivarens insolvens, i dess lydelse efter ändring genom rådets direktiv 87/164/EEG av den 2 mars 1987, om de enligt nationell rätt betraktas som arbetstagare och inte finns omnämnda i avsnitt I i bilagan till direktivet.

Den tredje frågan

15 Genom den tredje frågan begär den nationella domstolen i huvudsak besked om huruvida arbetstagare som har företagsledande ställning har rätt att med stöd av direktivet om arbetsgivarens insolvens kräva betalning av utestående lönefordringar från den garantiinstitution som med tillämpning av nationell rätt inrättats för andra kategorier av arbetstagare, eller, om så inte är fallet, om en sådan arbetstagare har rätt att kräva ersättning från den berörda medlemsstaten för den skada han lidit till följd av underlåtenheten att såvitt honom angår genomföra direktivet.

16 Det skall först framhållas att Spanien inte har inrättat några andra garantiinstitutioner än Fondo de garantia salarial.

17 Det skall därefter erinras om att domstolen i en dom av den 19 november 1991 i mål C-6/90 och C-9/90 Francovich m.fl., Rec. s. I-5357) uttalat (punkt 25) att medlemsstaterna i enlighet med artikel 5 i direktivet om arbetsgivarens insolvens har ett stort utrymme för skönsmässig bedömning såvitt gäller garantiinstitutionernas organisation, verksamhet och finansiering. Domstolen drog den slutsatsen (punkt 26) att även om ifrågavarande bestämmelser i direktivet är tillräckligt precisa och ovillkorliga såvitt gäller bestämmandet av vilka som omfattas av garantin och innehållet i denna garanti, så är dessa omständigheter inte tillräckliga för att enskilda skall kunna åberopa dessa bestämmelser vid nationella domstolar.

18 Vad närmare angår den av den nationella domstolen väckta frågeställningen, skall betonas att direktivet om arbetsgivarens insolvens inte ålägger medlemsstaterna att skapa en och samma garantiinstitution för samtliga kategorier av arbetstagare och till följd därav låta arbetstagare som har företagsledande ställning bli beroende av den garantiinstitution som inrättats för andra kategorier av arbetstagare. Enligt artikel 3.1 skall således medlemsstaterna

vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att garantiinstitutioner garanterar betalning av arbetstagarnas utestående fordringar.

19 Av det fria skön som medlemsstaterna sålunda förfogar över följer att arbetstagare som har företagsledande ställning inte kan åberopa direktivet för att kräva betalning av utestående fordringar från en garantiinstitution som inrättats för andra kategorier av arbetstagare.

20 För det tredje skall erinras om att varje nationell domstol vid tolkning och tillämpning av nationell rätt måste utgå ifrån att staten haft för avsikt att fullt ut uppfylla de skyldigheter som följer av det berörda direktivet. Som domstolen uttalat i en dom av den 13 november 1990 i mål C-106/89 Marleasing (Rec. s. I-4135, punkt 8) är den nationella domstolen vid tillämpningen av nationell rätt, oavsett om det rör sig om bestämmelser som antagits före eller efter direktivet, skyldig att i den utsträckning det är möjligt tolka den nationella rätten mot bakgrund av direktivets ordalydelse och syfte så att det resultat som avses i direktivet uppnås och därmed agera i överensstämmelse med artikel 189 tredje stycket i fördraget.

21 Principen om direktivkonform tolkning gör sig särskilt gällande för den nationella domstolen om en medlemsstat, som i förevarande fall, gjort den bedömningen att redan gällande bestämmelser i nationell rätt motsvarar kraven i det berörda direktivet.

22 Av beslutet om hänskjutande synes framgå att de nationella bestämmelserna inte kan tolkas på ett sätt som är förenligt med direktivet om arbetsgivarens insolvens och att de alltså inte gör det möjligt att såvitt gäller arbetstagare som har företagsledande ställning tillförsäkra dessa de garantier som föreskrivs i direktivet. Om så är fallet följer det av den ovannämnda domen i Francovich-målet att den berörda medlemsstaten är skyldig att ersätta den skada som dessa lidit till följd av underlåtenheten att såvitt dem angår genomföra direktivet.

23 Svaret på den tredje frågan blir alltså att a) arbetstagare som har företagsledande ställning inte har rätt att med stöd av direktiv 80/987 kräva betalning av utestående lönefordringar från den garantiinstitution som med tillämpning av nationell rätt inrättats för andra kategorier av arbetstagare och att b) arbetstagare som har företagsledande ställning, för det fall nationell rätt – även tolkad mot bakgrund av nämnda direktiv – inte förmår tillförsäkra dem

de garantier som föreskrivs i direktivet, har rätt att kräva ersättning från den berörda medlemsstaten för den skada de lidit till följd av underlåtenheten att såvitt dem angår genomföra direktivet.

Rättegångskostnader

24 De kostnader som har förorsakats Europeiska gemenskapernas kommission, som har inkommit med yttrande till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den domstolen att besluta om rättegångskostnaderna

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

– angående de frågor som genom beslut av den 31 juli 1992 förts vidare av Tribunal Superior de Justicia de Cataluña – följande dom:

1) **Arbetstagare som har företagsledande ställning kan inte uteslutas från tillämpningsområdet för rådets direktiv 80/987/EEG av den 20 oktober 1980 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagarna vid arbetsgivarens insolvens, i dess lydelse efter ändring genom rådets direktiv 87/164/EEG av den 2 mars 1987, om de enligt nationell rätt betraktas som arbetstagare och inte finns omnämnda i avsnitt I i bilagan till direktivet.**

2) a) **Arbetstagare som har företagsledande ställning har inte rätt att med stöd av direktiv 80/987 kräva betalning av utestående lönefordringar från den garantiinstitution som med tillämpning av nationell rätt inrättats för andra kategorier av arbetstagare.**

b) **För det fall nationell rätt – även tolkad mot bakgrund av nämnda direktiv – inte förmår tillförsäkra arbetstagare som har företagsledande ställning de garantier som föreskrivs i direktivet, har dessa rätt att kräva ersättning från den berörda medlemsstaten för den skada de lidit till följd av underlåtenheten att såvitt dem angår genomföra direktivet.**

Moitinho de Almeida Edward

Joliet Rodríguez Iglesias Grévisse

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 16 december 1993.

J.-G. Giraud
Justitiesekreterare

J. C. Moitinho de Almeida
Ordförande